

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Kaj je narobe v sedanjem gospodarskem sistemu?

V sedanjem gospodarskem sistemu si manjšina lasti produkcijska sredstva. Ta lastninska pravica daje tej manjšini moč, da lahko večino duševno in telesno zaslužni. O osebnosti svobodi ne more biti govora, dokler imamo tak gospodarski sistem.

Tisti, ki lastujejo produkcijska in distribucijska sredstva, lahko večini narekujejo, po kateri ceni morajo prodajati svojo delovno moč. Še več! Oni lahko tudi kmetu diktirajo, po kateri ceni bo prodajal svoje produkte, ker si ta manjšina lasti transportna sredstva in ukazuje absolutno na trgu, po katerih cenah naj kupujejo in prodajajo produkte.

Kdor se noče kloniti ukazu te manjšine, je uničen.

Na pr. kmet, ki noče sprejeti cene, ki jo narekuje ta manjšina, lahko obdrži produkte zase. Če pa kmet ne more prodati teh produktov, ne more kupiti drugih življenskih potrebščin, ki jih neobhodno potrebuje za svoj obstanek.

Pri tem narekovanju cen za delovno moč in kmetijske produkte, si ta manjšina pridržuje večji del od vrednosti, tako da se kmetje in delavci pogrezajo v vedno večjo revščino, mali krožek finančnikov in industrialcev pa vedno bolj bogati. Tako se večajo na eni strani vedno bolj obubožane ljudske množice, na drugi strani se pa krči število bogatinov, ki postajajo toliko bolj bogati, kolikor manjše je njih število.

Ta manjšina kapitalistov pa ne uživa le popolne osebne svobode, ampak ukazuje tudi drugim ljudem, kako naj živijo. Ta manjšina gospodari nad milijoni ljudi, ki ji niso drugega kot navaden material za pomnožitev svojega premoženja.

Kdor je bogat, doseže lahko vse. Slovenski pregovor pravi, da z zlatom obložen osel prebije vsaka železna vrata. On ukazuje drugim ljudem: Pokorite se moji želji, če ne, pa ostanite brez življenskih sredstev.

Bogatin si lahko kupi zabave, splohi vse, kar je za denar na prodaj.

In tako vidimo, da si lahko majhna peščica ljudi nabavi, kar poželi plemenito srce, ogromna ljudska večina pa živi v pomanjkanju in v vednem strahu, kaj bo, ako poidejo življenska sredstva.

To je tista velika krivica, ki je v današnjem kapitalističnem gospodarskem sistemu. Jasna je in vsakdo jo lahko spozna, ki le malo misli. Kljub temu je pa veliko delavcev in kmetov, katere guli manjšina kapitalistov, ki ne vidi te krivice in iščejo vzroke za njih mizerno življenje tam, kjer jih ni.

In zategadelj je težko odpraviti krivični gospodarski sistem, ker ne vidijo

tisti, da je krivičen, ki najbolj trpe zaradi njega. Slep in gluhi so!

Res je, da imajo lastniki produkcijskih, transportnih in razdelivnih sredstev celo armado ljudi v svoji službi, ki imajo nalogo resnico spreminjati v laž in laž v resnico, ali krivica, ki se godi onim, ki garajo za te lastnike, je tako velika, da jo tudi najbolj izurjeni in navihani zagovorniki sedanjega gospodarskega sistema ne morejo potlačiti.

Ali križ je, da nekateri delavci in kmetje ne vidijo, čeprav imajo dobre oči, da ne slišijo, čeprav imajo dober posluš. Taki ljudje ostanejo slepi in gluhi za vse svoje žive dni in so prava coklja napred-

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-1.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 10 Din, za inozemstvo 20 Din. Oglasi: prostor 1 x 55 mm 60 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

ku. Če bi med delavci in kmeti ne bili taki elementi, tedaj bi bil krivični gospodarski sistem že odpravljen in nadomeščen z boljšim, četudi bi zagovorniki krivice porabili svojo energijo do skrajne sile.

Ta resnica nas uči, da bodo morali tisti, ki vidijo in slišijo, še veliko delati, da spregledajo in slišijo tudi oni, ki nočejo videti in slišati.

Krivica se lahko ugnezdi, a težko jo je odpraviti, ko je našla toplo gnezdo, iz katerega se je lahko razširila na vse strani.

Kljub tej resnici pa tisti ne odnehajo, ki so spoznali krivico, marveč delajo in delajo, dokler krivica ne pade. Tak je vedno konec boja med pravico in krivico. In tako konča tudi boj proti kapitalističnemu gospodarskemu sistemu.

Državni nameščenci na Češkoslovaškem in pri nas.

(Od ljubljanskega državnega nameščenca smo prejeli sledeč članek s tabelo vred, ki ga ponatiskujemo neizpremenjenega, ker se nadejamo, da bo izval v vseh krogih razpravljanja.)

Večkrat debatirajo po listih, kako je v tej ali oni državi preskrbljeno za državne nameščence, ki spadajo danes brezdvomno med najslabše plačane duševne delavce.

Da se o tej stvari sam prepričam, sem naprosil svojega prijatelja, državne-

ga uradnika na Češkoslovaškem, naj mi odkrito in obširno poroča o zaslužku tamšnjih državnih nameščencev in o cenah vseh življenskih potrebščin.

Iz podatkov, ki mi jih je podal moj prijatelj radevolje, sem sestavil sledečo tabelo, v kateri primerjam kupno možnost zaslužka s cenami življenskih potrebščin. Kot vzgled navajam prejemke oženjenega uradnika VIII. čin. razreda z dvema otrokoma in oženjenega poduradnika s štirimi otroki.

Vrsta blaga	Kupi od posameznih vrst					
	na Češkem			v Jugoslaviji		
	Cena K. & sl.	Uradnik VIII. čin 2 otroka z mesečno plačo 2760 K. & sl.	Poduradnik 4 otroci mesečno plačo 1600 K. & sl.	Cena K. j. sl.	Uradnik VIII. čin 2 otroka z mesečno plačo 6200 K. j. sl.	Poduradnik 4 otroci mesečno plačo 4000 K. j. sl.
1 kg govedine	14	197 kg	114 kg	70	90 kg	60 kg
1 kg teletine	18	153 kg	88 kg	60	100 kg	66 kg
1 kg praš. mesa	22	125 kg	73 kg	90	70 kg	44 kg
1 kg prekajnega mesa	32	86 kg	50 kg	120	50 kg	33 kg
1 kg moke	5	550 kg	320 kg	25	250 kg	160 kg
1 kg čukra	7-60	360 kg	210 kg	64	100 kg	62 kg
1 kg masla	35	78 kg	45 kg	150	40 kg	26 kg
1 l mleka	3	920 l	580 l	12	500 l	330 l
1 l piva	3-20	850 l	500 l	20	300 l	200 l
1 l vina	od 24	115 l	66 l	36	172 l	110 l
100 kom. trabuk	200	1380 kom.	800 kom.	900	700 kom.	400 kom.
100 kom. kratkih	50	5500 kom.	3200 kom.	300	2000 kom.	1300 kom.
100 kom. Egiptovskih	40	6900 kom.	4000 kom.	130	4700 kom.	3000 kom.
1 lepa obleka	600	4 obleke	2½ obleke	6000	1 obleka	1 slaba obleka
1 par čevljev	120	23 parov čevljev	13 parov	900	7 parov	5 parov

Iz prednjih podatkov, ki so popolnoma objektivni in resnični, vidimo, kako skrbje na Češkoslovaškem za državne nameščence. Zavedajo se pač, da je državni nameščenec v bistvu uvaževanja vreden faktor, katerega delo upliva na red in pospešuje splošno blagostanje v državi. Zavedajo se, da morajo uradnika pošteno plačati, če že zahtevajo od njega, naj dela z veseljem in brez korupcije.

Iz razpredelnice vidimo, da so cene na Češkem tudi poljedelskih predmetov,

ki se uvažajo iz Jugoslavije, dokaj nižje kot pri nas. Kdo zahteva v Jugoslaviji oderuške cene, kdo dela naravnost ogromne dobičke, kdo živi na stroške gladočnega duševnega in ročnega delavca? Poiščite in uničite izvore druginje pri nas! Dokler ne morete ublažiti druginje, plačajte državnega nastavljenca tako, da bo mogel živeti! Bodite vsaj tako človeški proti njim, kakor so na Češkem!

Politične vesti.

+ Nekaj o Jugoslaviji in o Rusiji. »Enakopravnost«, ki izhaja v Clevelandu, je objavila pred tednom dni uvodnik, v katerem je izpregovorila predvsem o ruskih izseljencih. Pri nas so zadnje čase pričeli precej govoriti o zloglasnem tolovajskem generalu Wranglu, češ, da ga mislijo zapoditi čez mejo. Ker prinaša članek tudi zanimivosti o bivšem carističnem generalu Brusilovu, ga priobčujemo neizpremenjenega:

Poročajo nam, da je neki ameriški sindikat, ki je v zvezi z Morganovimi finančnimi interesi, pravkar napravil z jugoslovansko vlado v Belgradu pogodbo za zgradbo železniške proge, ki bo zvezala Belgrad z jadransko obalo. Železnice bodo obratovali z električno silo, katero bodo generirali gorski vodni padci. Do tu bi se človek s poročilom še nič ne kregal, kajti ako ni domačega kapitala za povzdigo prometa in trgovine, je samobesbi umevno, da ga je treba iskati v tujini. Na vsak način nam je ljubše, da zainteresirajo ameriški kapital v Jugoslaviji kot pa francoski, kajti Francozi imajo navado, da prinese s svojim kapitalom tudi zelo smrtonosen političen vpliv. Toda konec te pogodbe se nam prav nič ne dopade. Poročilo namreč pripoveduje, da bodo pri gradbi železnice v prvi vrsti uposlevali ruske caristične inženirje in delavce, ki so prišli v Jugoslavijo z generalom Wranglom. To pomeni, da odjedajo kruh jugoslovanskemu delavstvu, ki je itak dovolj obubožan. — Vsi resnično rodoljubni Rusi so danes doma v Rusiji, bodisi da se strinjajo z vsemi metodami sovjetske vlade ali ne, kajti Rusija sama potrebuje polno pomoč vseh njenih sinov, da se po hudem kaosu, katerega je ustvarila svetovna vojna in domača revolucija, zopet postavi na noge. S tem, da daje jugoslovanska vlada podporo tem carističnim privržencem, torej ne jemlje samo kruha iz rok jugoslovanskega delavstva, temveč zavlačuje tudi rekonstrukcijsko delo v Rusiji, kajti dokler bodo Wrangelovci in pripadniki drugih carističnih generalov dobivali potuho po drugih državah, ne bodo prenehali s svojim rovarjenjem. — Vzglede pravega domoljubnega Rusa je general Brusilov, ki je za časa carske vlade poveljeval ruski armadi na nemško-avstrijski fronti, ki pa po prevratu ni bežal iz svoje rojstne dežele, kot so storili Wrangel, Kolčak, Denikin in drugi, temveč je ostal ter po svojih najboljših močeh sodeloval s sovjetsko vlado v bojih proti zunanjim sovražnikom, ki so se zarotili, da povrnejo carizem k nekdanji absolutni moči. Ravno pred kratkim je general Brusilov objavil v moskovskem listu »Izvestija« sledečo izjavo, ki bo zanimala vsakega, ki zasleduje heroični boj ruskega naroda tekom zadnjih let. Glasi se: »Po demobilizaciji in popolnem uničenju stare armade, je bila sovjetska Rusija v izredno težavnem položaju, kajti ostala je brez prave organizirane oborožene sile. Toda velikansko delo organiziranja nove armade je bilo navzlic vsem zaprekam izvršeno. Treba je priznati, da je ta uspeh v veliki meri pripisovati številnim predstavnikom stare armade, ki so se pridružili sovjetski vladi in ki so napeli vse svoje moči za organizacijo armade. Še posebej pa je treba poudariti velikansko energijo in kolosalno aktivnost vrhovnega vojaškega komisarja Trockija. Jaz za svojo osebo sem mnenja, da Rusija brez ozira na njen politični sestav, ne more obstajati brez močne ar-

made. Vsled tega smatram razvoj in ojačenje rdeče armade absolutno zaželjivo za integriteto Rusije. Po mojem mnenju so boljševiki, bodisi vedoma ali nevedoma, dosegli eno veliko reč v smislu, kot jaz položaj razumem, to je, preprečili so, da se naša trpeča Rusija ni razdrobila v male dele, in z izjemo nekaterih obmejnih pokrajin, so konsolidirali tudi one dele, ki so spočetka odpadli. Jaz smatram to za velik narodni uspeh, katerega bi brez sodelovanja armade ne bilo mogoče doseči. Kot rezultat propagande za internacionalo je sovjetska vlada po mojem mnenju utrdila narodno zavest ruskih mož in dvignila domoljubni duh, katerega so na našo sramoto imeli tako malo. Moje mišljenje sedanjega gospodarskega življenja vlade, kakršnega zahtevajo v vseh panogah državnega življenja, je ojačenje sovjetske Rusije. Za svobodni razvoj Rusije je nujno potrebno, da se nihče ne vmešava v naše notranje zadeve. Mi sami smo zmožni preosnovati in preurediti trden red v Rusiji.« — Tako govori danes pravi Rus. Ta izjava Brusilova lahko obenem služi kot svarilo vsem carističnim generalom in agentom, ki se potepajo po tujih deželah ter izpodkopavajo ugled svoje domovine iz zgolj sebičnih razlogov.

+ **Balkanizirana Jugoslavija.** V inozemske besedniške novejših izdaj je prišla beseda »balkanizem«, »balkaniziranje«, ki pomeni deželo, v kateri vlada nered in splošna zaostalost. Jugoslavija je dežela na Balkanu. Poleg tega je balkanizirana dežela. Tolaži se lahko s tem, da so sedaj več ali manj balkanizirane vse druge dežele. Pošiljanje spomenic od strani hrvaškega bloka genovski konferenci ne bo koristilo ne Hrvatom in ne Jugoslaviji kot celoti. Cepetanje Črnogorcev za zaslišanje pred kakim zavezniškim tribunalom ne bo koristilo ne njim ne drugim, kvečjemu tistim koristim, katerim je do tega, da ostane Jugoslavija balkanizirana. Ljudje, združeni danes v mejah Jugoslavije, spadajo skupaj. Tisti, ki se zavedajo zaostalosti dežele, naj delujejo konstruktivno za izboljšanje. To bo v Jugoslaviji zelo dolgo trpelo zaradi zaostalosti ljudstva, ker živi že stoletja na teritoriji balkanizirane Evrope. Iz Jugoslavije je treba najprvo iztrebiti bankanizem, potem pride šele vse drugo. Pri nas je tako trebljenje pričela na vzpodbudo opozicijskih poslancev, med drugimi tudi anketna komisija narodne skupščine, ki je bila izvoljena v sporazumu z vlado, da preišče poslovanje direkcije vojnega plena in vprašanje vojne odškodnine. V svoji seji dne 29. t. m. so člani komisije sklenili po daljši debati obrniti se na ministra za prayosodje dr. Markovića in ga internelirati: 1. Koliko znaša vrednost vsega vojnega plena? 2. Koliko je vredna sekvistirana imovina in kateri znesek je bil vpisan v dotični fond? 3. Koliko so doslej Nemčija in druge države plačale Jugoslaviji na račun vojne odškodnine v naravi in v gotovini? 4. Koliko gotovine je bilo v fondu za vojne odškodnine dne 1. junija 1922? 5. Ali je še kje kaj vojnega plena, ali je zadostno zavarovan in v kakem stanju se nahaja? Kakor vidimo, ne bomo daleč prišli s takim trebljenjem, temveč bo treba pričeti pri korenini, to se pravi, stremeti, da bodo imeli več besede delavski zastopniki.

+ **»Jutro«** je danes zbesnelo. Na nas seveda in zato, ker smo se včeraj upali, ne da bi prosili za dovoljenje, objaviti majhen komentar in izvleček iz senzacionalnih razkritij sedanjega ravnatelja Ja-

dranske banke Kamenarovića o bivšem gospodarjenju demokratskih mladincev v tem zavodu. Za blatne cvetke, ki jih »Jutro« ob tej priliki meče na naš naslov, se bomo še pomenili. Veseli nas, da so mladinci enkrat pokazali svojo barvo čisto takšno, kakor je, ker bo javnost tako imela priliko spoznati, kako resnično smo povedali v našem včerajšnjem uvodniku, da je treba demokraško zbesnelo nasilje čisto enostavno paralizirati s skupnim nastopom vseh strank, ki količkaj še na to mislijo, da je treba ljudstvo rešiti popolnega okuženja z liberalno nemoralno, kaznovati politično podrtijo slovenske JDS tako, kakor se kaznujejo malopridni in nepoboljšljivi frkolini. Gospodje so grozovito poparjeni, da mi nočemo molčati ali celo zagovarjati njihove grehe, ker mislijo, da so si s kupčijo, ki so jo sklenili s Tonetom Kristanom, priborili tako pravico nad nami. No, bodo imeli že še ti-sočkrat priliko — če bodo še živi — spoznati, da organizirani proletarijat ne da s sabo kupčevati in da pokaže celo »najzaslužnejšemu« svojemu voditelju figo, če ga ta hoče izrabiti v oni namen. Tako nas izredno veseli, da je začelo »Jutro« čisto odkrito lomiti kopja za Toneta Kristana v nasprotju z nami, kar nam bo zelo olajšalo naše delo, ki gre za tem, da prepovemo proletarijat s pravo zavednostjo, neodvisno od vseh posameznih osebnosti. Z ozirom na to, nas prav nič ne gane, če nam »Jutro« javno in s še tako živinskim glasom podtika, da smo se postavili v službo »najostudnejšega bankokratstva« in da nas je g. Kamenarović podkupil. Nas Kamenarović prav tako malo briga kakor dr. Žerjav in prav nič nam ni na tem, da bi razglabljali, kdo je kot bankokrat »ostudnejši«. Ravno, ker nočemo z bankokrati nič skupnega, imamo proste roke, da počimo po enem ali po drugem, kadar mu dokažejo kako lopovstvo. Ugotavljamo: Danes so dvignili proti dr. Žerjavu, proti Kavčniku, Tonetu Kristanu in proti vsei jedsarski podrtiji težke obdolžitve, o katerih ho izreklo končno sodišče. Lahko se zgodi, da pride jutri g. Kamenarović v »zos«, tedaj bomo o njem ravno tako poročali, kakor smo včeraj o drugih. Vam pa ne bo nič pomagalo, če boste z živinskim vpitjem in psovkami skušali javnost prepričati, da ste nedolžni. Ravno nasprotno!

+ **Pristop češke socialistične stranke k »Mednarodnemu sodelovanju«.** Levo krilo češke socialno - demokratske stranke se je konstituiralo kot neodvisna socialna - demokratska stranka ter proglasila pristop k »Mednarodnemu sodelovanju socialističnih strank«. (Internacionala dve in pol). Socialistične stranke na nala dve in pol). Socialistične stranke Ker je predujejo sedaj v vseh državah. Ker je prijavilo svoj pristop k »Mednarodnemu sodelovanju socialističnih strank« že več socialističnih strank, ki doslej še niso bile v njem organizirane, je postala omenjena internacionala naimočnejša izmed vseh dosedanjih zvez.

Dnevne vesti.

— **»Belgradski dnevnik«** o kraljevi poroki. V »Belgradskem dnevniku« je napisal Krsta Cievarić zelo pikre besede na račun kraljeve poroke: »Kralj Aleksander se bo postavil, ko bo prišla njegova nevesta v Belgrad. Dvorne dvorane so tako razkošno opremljene, da nadkriljujejo vsako domišljijo. Na Balkanu še nismo imeli takih dvorov, ki jih je v Evropi zelo malo steklo. Kot patriot sem seveda zadovoljen, vendar pa bi omenil sledeče: Zakaj ne bi vseh držav, njih poslov opravljali s tako velikopoteznostjo, hitrostjo in energijo? Zakaj se ne bi na enak način pobirali za naše finance, naš promet, našo prosveto i tako dalje v neskončnost? Pravi-

Jo, da to ni mogoče, toda to je izgovor. Vse te mogoče, samo če se hoče — primer je ravno kraljeva poroka.

Ljubljana.

»Odpri roke, odpri srce, otiraj bra-
voyske solze«. Ob priliki poroke kralja
Aleksandra priskoči na pomoč najpotreb-
nejšim, to je slepim, s tem, da prispevaš
s svojim darom »Podpornemu društvu
slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12, ki
tvoje redne člane z nabranimi darovi
podpira in zbira sklad za zgradbo »Doma
vdraslih slepih«.

Podružnica Ferialnega saveza priredi danes
(v torek) ob 8. zvečer slavnostno akademijo v
dvorani Filharmonskega društva z mešanimi
zbori, točkami za godalni kvartet, sopran so-
lo itd.

Ptuj.

Pil bi ga vsak hudič, plačal pa nič!
Koj ko je prevzel župansko mesto sodrug
Lozinšek, posvetil je v Avgijeh blev JDS.
S svojo marljivostjo je spravil marsika-
tero gospodarsko nerednost na dan. Prišel
je tudi na sled pogodbi, katero je sklenil
bivši gerent, g. dr. S., z »Dramatičnim
društvom«, glede petletne uporabe mest-
nega gledališča. Pogodba je za mestno
občino škodljiva — sicer ne ravno toliko
kakor ona s »Panonijo« — zato jo je spravi-
l takrat pred mestni svet, naj bi jo ta
kot nepostavno zavrnil. Mislil je, da so
mestni svetovalci za to tu, da varujejo
koristi mesta in s tem svojih volilcev, pa
se je motil. Nacionalni fanatiki JDS in
NSS so zagnali svojo gonjo za »Drama-
tično društvo« oziroma pogodbo tako, da
bi prišlo kmašu do poloma. Le spretnosti
sodruha župana se je posrečilo razgrete
nacionaliste takrat pomiriti s pametnim
nasvetom in odlogom pogodbe z dneve-
ga reda. Posebno občinski odborniki NSS
so z vso vnemo branili to za mesto škod-
ljivo pogodbo, češ, da bo iz čistega do-
bička tega društva imelo mesto zopet kor-
ist, ker namerava društvo najeti za pri-
hodnjo sezijo stalnega režiserja, ki bo ob-
enem otvoril v mestu dramatično šolo.
Dne 26. t. m. se je vršila neka politično
pobavna sodna obravnava, med pristaši
JDS in NSS. V svoj zagovor je navadel
obtoženec — menda nehote — da se je
pri dveh predstavah, t. i. 19. in 20. marca
za odrom popilo 25 litrov vina za 832 K,
in to na račun »Dramatičnega društva« v
Ptuj. Če pomislimo, da so bili dram. di-
letanti povečini učiteljskega stanu, ki bi
morali vzgojno vplivati povsod in kultur-
no delati za ubogo rajo, nam ni razumljiv
ta račun. Ali odbor društva na tak način
pripravlja fond za dramatično šolo?
Greh je, da mestna uprava daje skoraj
zastonj mestno gledališče, osobje in elek-
trično razsvetljavo. Čisti dobiček se pa
tako zanije in potem udeleženci v vinje-
nem stanju nanadajo celo mirne pasante.
Upamo, da bo mestne očete NSS sedaj
srečala pamet ter bodo konečno spregle-
dali, kaj je prav in koristno. JDS pa itak
životari samo od korupcije.

Iz stranke.

Kraljeva politična organizacija SSJ v Sp.
Šiški vabi vse člane na sestanek v zadevi ob-
činskih volitev in skupnega nastopa. Sestanek se
bo vršil v sredo 31. maja ob 8. zvečer v Zadrug-
nem domu. Udeležba vseh članov dolžnost! —
Odbor.

Moste pri Ljubljani. Sestanek članov kral-
jeve pol. organizacije SSJ v Mostah se bo vršil
danes 30. t. m. ob pol 7. zvečer pri »Mansartu«.
Predmet razgovora: Občinske volitve v Mostah.
— Predsednik.

Iz strok. gibanja.

Zaupnikom ljubljanskih kovinarjev! Ker
smo dobili lokal v vrtnem salonu restavracije
pri »Novem svetu« na Gospodarski cesti se bo-

do vršiti zaupniški sestanki redno vsako nede-
ljo dopoldne v imenovanem lokalu. Udeležba
dolžnost!

Vestnik Svobode.

Osrednja knjižnica »Svobode« je se-
daj v poletnem času odprta vsako sredo
od pol 18. do 20. in vsako soboto od 17.
do 20. Knjižnica se nahaja v Židovski
ulici 1. I. nadstropje (nad drogerijo Ant.
Kane).

V torek, 30. t. m. odborova seja iz-
obraževalnega društva »Svoboda« v Sp.
Šiški. Udeležba dolžnost. — Predsednik.

Občni zbor ljubljanske podružnice
»Svobode« se bo vršil v sredo, 31. maja
v občinski zborovalnici na magistratu s
sledenim dnevnim redom: 1. Poročilo od-
bora. 2. Volitev novega odbora. 3. Slu-
čajnosti. Začetek občnega zbora točno ob
20. (8. zvečer). Ker je občni zbor važen,
pozivljamo člane ljubljanske podružnice,
da se udeležijo polnoštevno. — Osrednje
tajništvo.

Kulturni vestnik.

Andrej Strug. Jutri . . . Iz poljsčine prevle
Vilko Mazi. Prevodne knjižnice VII. zvezek. V
Ljubljani 1922. Založila Tiskovna zadruga. Cena
8 Din, po pošti 75 para več. Strug je eden naj-
odličnejših predstavnikov poljske moderne, ki je
ustvaril poljsko novo romantiko. V teku par let
je napisal bogato zbirko novel, med katerimi je
sprejela kritika baš »Jutri . . .« z največjo hva-
lo. »Jutri . . .« je en sam harmoničen niz pre-
tresljivih scen revolucijskega leta 1863. Glavni
junak te povesti preživlja težke ure: jutri zara-
no ga obesijo. Poginuti mora za vero v svoje
ideale, za svobodo zatirane domovine. Strug
opisuje strahoto te agonije nedosežno. Naroča
se knjiga pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani. Pre-
šernova ulica 54.

Gospodarstvo.

— Denarni trg. (Zagreb, 29. maja.) Ameri-
ški dolar 70.25 Din, 100 nemško - avstrij. kron
0.70 Din, češkoslovaška krona 1.36 Din, napole-
ondor 225 Din, nemška marka 0.25 Din, 100
madžarskih kron 8.80 Din, italijanska lira 3.75
Din.

— Žitni trg. (Zagreb, 27. maja.) Kilogram
pšenice 3.62—3.84 Din, kg koruze 2.88—3 D, kg
ječmena 3.25 Din, kg ovsa 3.12 Din, kg moke
(št. 0) 5.25—6 Din.

Dopisi.

Radeče pri Zidanem mostu. V »De-
lavskem Listu« Samostojne strokovne de-
lavske Unije šteje 6. 19. maja 1922, kate-
ra nam je slučajno prišla v roke, smo
brali pod »Dopisi« dva članka, enega iz
Radeč pri Zidanem mostu, drugega iz
Šmarčne pri Radečah. V prvem članku
se dopisnik, ki mora biti duševna reva-
zaletava v socialistično stranko, kateri
očita, da je polna smrada, ne pove pa,
kje da smrdi. Seveda: dopisnik teh član-
kov hoče Radečanom s temi vrsticami
morda dokazati, da ni več socialist. Prav
ima, če piše, da so Radečani prebrisani,
samo to je pozabil napisati, da Radečani
ne marajo biti organizirani samostojno,
kakor je on, in da poznajo gospoda Frana
Zupanca predobro in vedo, da je bil že
pri vseh strankah, zato mu tudi Radečani
ne bodo šli na lim. Ker pa bi razni Zupan-
ci radi dobili tudi delavce na svoje liman-
ce, zato so si ustanovili organizacijo, ki
ima za takšne ljudi pravo firmo »Samo-
stojna delavska Unija«. Mi privoščimo
vsem, ki hočejo biti samostojni, naj osta-
nejo sami, dokler jih ne bo srečala pa-
met. Povemo pa vsem zavednim delav-
cem, da naj nikar ne gredo tem razdiral-
cem organizacij na lim in naj sklenejo
svoje vrste še bolj v svojih strokovnih
organizacijah socialistične stranke, ki ob-
stoje in ki so jim prinesle že mnogo uspe-

hov. V drugem članku pravi dopisnik, da
delavci radi čitajo »Delavski List«, ker
so hoteli socialisti preprečiti in so napeli
vse pušice. Piše tudi, da smo se poslužili
najogabnejšega sredstva razgrajanja na
nekem sestanku v Radečah, ki ga je imel.
Kje, kedaj, v kateri gostilni in ob kateri
uri, tega ne pove. Očita socialistom, da
so upijali nekaj neumnih ljudi in so pri-
čeli razgrajati in skoro bi se stepli z njim.
Kdo je tisti, nam ni znano. Pravi, da je
bilo nekaj socialistov, ki so se zgrajali
nad takim početjem. Sedaj pa vprašamo
tega pisca, kje je bil v Radečah tisti
shod? Ali ste ga imeli morda na pokopa-
lišču? Kdaj se vam je tako hudo godilo,
da bi vas skoraj stepli? Mi socialisti nič
ne vemo o vašem shodu in o vsem, kar
ste v tem vašem samostojnem listu, ki ga
pošilate brezplačno v Radeče, nafarbali
javnosti. Kar se tiče pogorevščine in ne-
zavednosti delavcev, to si pa zapišite v
spomin: Kadar boste spoznali sociali-
zem, boste vi pricapljali za nami. Nekaj
bi vas še radi opozorili, da bomo imeli
tudi Radečani zabavo: Kadar boste dru-
gokrat sklicali kak sestanek, nas tudi ob-
vestite, da vas bomo vsaj spoznali in vi-
deli, kakšni ste samostojni delavci. Če bo
pa vaš list prinašal še takšnih člankov,
kakor sta ta dva, vam bomo za agitacijo
prav hvaležni. S polnim upanjem, da se
v kratkem še kaj pomenimo, naj to za da-
nes zadostuje. Drugokrat pa kaj več. —
Zavedni Radečani socialisti.

Po svetu.

— Kratkočasna dogodbica iz kaznilnic, ta-
kozvanih »poboljševalnic« zločincev. V španskih
kaznilnicah vladajo prav čedne razmere, kakor
kaže nastopno poročilo z Malage, provincialnega
mesta z okoli 150.000 prebivalci in areno za bi-
koborbe, v kateri je prostora za 11.000 gleda-
cev. Nekega dne je obkolila policija, ojačena z
meščansko gardo, tamošnjo kaznilnico. Vsi so
se čudili temu nenavadnemu policijskemu ko-
raku, kajti koga bi neki na tak način iskali v
kaznilnici? Vendar je imela policija dovolj vzro-
ka, da je to storila. Policija je namreč s poučnem
strani izvedla, da so v kaznilnici kupi ukrade-
nih dragocenosti, ki jih prodajajo kaznenci raz-
nim trgovcem. Tako je bila razvita naravnost
sijajna trgovina. Teh dragocenosti se je hotela
polastiti policija. Kaznjenci so se policiji s silo
uprli, tako da je prišlo do hudega boja. Policija
je morala rabiti orožje. Kljub temu pa še ni
zlomila odpora kaznjencev. Ker ni hotela preli-
vati po nepotrebnem krvi, se je pričela s kaz-
njenci pogajati. Le-ti so dovolili nato policiji do-
stop v kaznilnico, toda samo proti temu, da ne
izvrši osebne preiskave pri kaznjencih. V vse
žepe in skrivne kotičke so poskrili nato kaz-
njenci dragocenosti, katerih niso mogli poskriti.
Tako je morala policija odnehati, trgovina z dra-
gocenostmi pa traja dalje.

— Prerokovanje o koncu Evrope, ki ga pri-
našajo različni svetovni listi. Razni svetovni
učenjaki prav pridno proučujejo zemeljsko po-
vršino. V zadnjem času ne objavljajo samo svo-
jih znanstvenih zaključkov, temveč tudi svoja
prerokovanja, ki so zelo zanimiva z ozirom na
njihovo naravnost bujno domišljijo. V zadnjem
času so na primer vzbudila veliko zanimanje
prerokovanja ameriškega učenjaka dr. Noblesa.
Dne 1. marca je namreč ta sloviti raziskovalec
zemlje napovedal silne potrese, ki so se res
tudi pojavili. Dr. Nobles pravi, da je mogoče
potrese prerokovati s pomočjo vetrov. Podzem-
ski ogenj ogreva namreč zemeljsko skorjo, zato
pa nastajajo na krajih, kjer so vulkanski izbruhi,
gorki stolpi zraka. Ta zagreti zrak povzroča
viharje, ki napovedujejo skorajšnji potres. Na
podstavi tega je mogel dr. Nobles prerokovati
tudi veliki potres v Alaski. Po njegovem mnenju
se vleče glavna potresna črta od Islandije preko
Evrope do Azije. Pod zemljo je morala nastati
velikanska razpoka. Doktor Nobles omenja dalje
zanimivo dejstvo, da deluje vselej, kadar bruh-
la Vezuva lavo, tudi vulkan Hekla na Islandiji. Če-
prav je oddaljen od Vezuva 2800 milj. Kadar
pa deluje Hekla, tedaj pada voda v vulkanskem
jezeru Mount Vanu v jugozapadni Aziji. Dr. No-
bles trdi, da bodo izginili tedaj, kadar bo prišlo
do velikih vulkanskih izbruhov, celi del sveta.
Amerika bo na vsak način le malo prizadeta.
Evropa pa bo skoraj gotovo izginila.

Poslano.*

Na običnem zboru Jadranske banke je sedanjí ravnatelj, g. Kamenarović, imel drzno željo mi očitati celo vrsto nekelečnosti v mojem poslovanju za časa, ko sem bil ravnatelj tega zavoda. Mnogo teh očitkov spada v interno kritiko gospodarskega vodstva Jadranske banke in le mož, kakor je g. Kamenarović, je mogel imeti to neokusnost, da teh očitkov ni iznesel pred upravo marveč jih v več jezikih razširil po svetu v posebnih brošurah, ter jih razglasil tudi po časopisju. G. Kamenarovića metoda je značilna sama na sebi, očitki in obtožbe so izrečeni, ne da bi meni prej kedajkoli bila dana prilika zavzeti svoje stališče in pojasniti svoje delovanje v zavodu.

Nisem političen, temveč poslovni človek. Nikdar se dosedaj nisem proti kritikam in govoricam, kojih predmet sem bil, kakor vsak gospodarski strokovnjak, mnogokrat tudi jaz, branil z izjavami in polemikami po časopisju. Opuštil sem to, ker smatram, da je mesto gospodarskih delavcev v poslovnem biroju, ne pa na javnem trgu in da voditelji naših gospodarskih podjetij, ki se spuščajo v politično arenjo, vodijo na to polje brez potrebe tudi svoje zavode.

Tudi tokrat bi propustil le sodišču, da razsodi o očitkih, ki jih je dvignil g. Kamenarović zoper mene. Ker pa me g. Kamenarović javno obtožuje, da sem zlorabil svoj položaj in pri prodaji svinca, sekvestriranega od države, oškodoval v težkih časih pred plebiscitom koroški fond in da sem prevaril tudi upravno komisijo teh. vis. fonda, za milijonske iznose in to v svojo korist in me torej dolži težkega, nacionalnega zločina, mi nalaga čut odgovornosti, da se topot takoj zatečem k javnosti. Nihče mi ne sme zametiti, če pri tej priliki povdarim, da sem od nekdanj čutil dolžnost, da poleg poslov, ki mi jih je nalagalo vodstvo velikega denarnega zavoda, obračun svojo pozornost raznim nacionalnim, predvsem kulturnim težnjam naše ožje domovine. Lahko bi apeliral na voditelje mnogih naših takih institucij, pri katerih osnovi ali povzdigam sem imel priliko sodelovati! Do danes sem bil pa najbolj ponosen na to, da sem s svojo iniciativo in vnueno pomagal ustanoviti fonde, iz katerih je narod črpal sredstva pri reševanju dveh svojih največjih vprašanj — koroškega plebiscita in ljubljanske visoke šole. — Ustanovitve fondov za ta dva namena, njih organizacijo in udeležbo na dobičku iz prodaje

svinca, način kupovanja in prodajanja, se je do- ločila po medstrankarskim dogovoru ob odo- britvi deželne vlade, cene za katere se je svi- nec prodajal, so bile vedno odobrene, ne samo od drž. uradov, temveč tudi od pri organizaciji cele transakcije udeleženi faktorjev, od katerih je bila Jadranska banka le eden izmed večih. — Koroški fond je tako dobil, glavno po moji za- slugi, tako ogromne zneske na razpolago, da mu ni bilo nikdar treba »apelirati na najsiromašnej- še« in da je pri likvidaciji koroške akcije osta- lo državi na razpolago še mnogo milijonov. — Obračun o nakupu in prodaji svinca za koroški fond se je nedavno izvršil pri pokrajinski upra- vi brez mojega sodelovanja, ne da bi se bil s- serani, ki je bolj poklicana varovati nacionalne in državne interese, nego g. Kamenarović, napram mojemu poslovanju izrekel najmanjši očitek.

Pribijam, da se nisem ne pri koroškem, ne pri teh. vis. fondu okoristil, niti z vinarjem, ka- kor mi to očita g. Kamenarović; ugotavljam, da sem na zadevna namigavanja ali trditve opeto- vano izjavil sam in po svojem pravnem zastop- ništvu, da sem vsak trenotek pripravljen dati vsa potrebna pojasnila Jadranski banki, ali Jadrans- ki montanski družbi, da pa je Jadranska banka, ozir. g. Kamenarović, celo navzlic zatrdilom funkci. zavoda da se bo to zgodilo, odklonila vsako priliko, vsak poziv, da jim dam podrobna pojasnila. Ne da bi me pozval g. Kamenarović ali Jadranska banka, da ob roki materiala in spisov pojasnim vse podrobnosti, potrebne za presojo mojih ukrepov — je g. Kamenarović enostransko postavil v svet očitke in jih pro- glasil obenem kot svojo razsodbo! To je ista metoda g. Kamenarovića, katero so občutili že mnogi drugi na svoji koži in utis imam, da se v tem oziru nahajam v precej dobri družbi.

Omejil sem se na splošne ugotovitve, o podrobnostih bi lahko govoril, pa se zavedam posledic, ki bi mogle iz tega nastati, ne v mojo škodo, temveč predvsem na škodo fondov sa- mih. — Pred sodiščem pa se mi sedaj, vsled iz- padov g. Kamenarovića, nudi prilika to zadevo v vseh podrobnostih razčistiti. Tja spada tudi očitek fingiranih kupčij z imaginarnimi tvrdka- mi, ki vsebujejo po bujni fantaziji g. Kamenaro- vića kaznjiva dejanja.

Ko sem čital obtožbo g. Kamenarovića, da sem zlorabljal banko, sem smehljaje pogledal na obširni seznam industrijskih, trgovskih in drugih gospodarskih podjetij, ki ga ponosno predčuje

g. Kamenarović svojim delničarjem, da jim po- kaže vso ekonomsko moč, s katero razpolaga danes Jadranska banka. Veliko večino teh indu- strij in podjetij sem osnoval, oziroma pritegnil jaz v delokrog Jadranske banke, ostale moj prednik, g. Herzeg. G. Kamenarović pa niti enega.

G. Kamenarović je v svoji sveti strasti, da me prikaže delničarjem svoje banke v najslabši luči, očito pozabil omeniti ta dejstva. Jaz jih iz- našam ne v svojo hvalo, ker smatram, da se storjena dolžnost sama hvali, temveč v karak- terizacijo bojnih sredstev g. Kamenarovića.

Končno naj zavrnem še trditve, da sem dal komurkoli obvezno izjavo, da se ne bom brez dovoljenja Jadranske banke bavil z bančnimi posli. G. Kamenarović je predzren dovolil, da se postavlja za sodnika, kdo naj bo poklican baviti se s prihranki ljudstva. Njegova trditev o moji pismeni obvezi je ovržena že s faktom, da sem sam izstopil iz vodstva banke, ker je od trenu- ka, ko se je on polastil zavoda, bilo jasno, da zložno sodelovanje naju dveh ni mogoče. Pri- znati moram, da me v tem oziru zadene mno- go krivde, ker sem navzlic svarilom, si baš jaz prizadeval, da zopet pridobim g. Kamenarovića za Jadransko banko. Legenda o moji obvezi si- cer ni nova, čim sem jo že prej in sem za to od Jadranske banke pismeno zahteval, da se mi jo pošlje v prepis. Odgovora nisem dobil. Jadrans- ka banka ima le eno izjavo od mene, ki sem jo dal pri svojem odhodu, v svesti si svojega za- zavod plodonosnega delovanja, brez vsakega pritiska in prostovoljno, i. s. izjavo, da prevze- mam za svoje poslovanje vso odgovornost.

Ako ravno že leto dni ne vodim Jadranske banke in ako ravno so upravni svet in delničar- ji dovolili, da se izvrši pred njimi nečasten napad na mene, imam pa vendar toliko obzira do Jadranske banke, koje uradnik sem bil 13 let, da se ne dam izvati po konkurenčnih provokaci- jah g. Kamenarovića in da mi nočem slediti po tej poti. Menim, da s tem mnogo bolj varujem interese Jadranske banke, nego njen sedanji ravnatelj.

Zagreb, 28. maja 1922.

Avugst Praprotnik, m. p.
generalkni ravnatelj Slavenske banke.

* Uredništvo za spise pod tem naslovom seveda ni odgovorno.

Za
2 dečka in 1 deklico
(7-13 let)

iščem popolne oskrbe. Ponudbe pod „Moderna vzgoja“ na upravo „Napreja“.

Pridobivajte naročnike!

Pri trgovcu pazi na znamko in na vtisnjeno besedilo „GAZELA MILO“.

Morska trava za modroce

v vsaki množini se dobi naj- ceneje pri **SEVER & KOMP**, Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

URADNIK

s splošno izobrazbo se sprejme takoj. Plača dobra. — Prednost ima organiziran socialist, ki pri- znava progresivni davek. Po- nudbe sprejme Uprava „Napreja“.

Tovarna JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Maribor
Gospodarska ul. 38

Novomesto
Glavni trg

Kočevje
št. 39.

Za večjo industrijo v Slavoniji
iščemo

2 izprašana strojevodji

za ozkotirno progo, mlajša in neoženjena po možnosti za takoj. Plača K 2000 mesečno, od vsakega vagona K 1.50, od 4 vlakov K 20 in od 5 vlakov K 50 reparaturne doklade v delavnik in nedeljo, ki se plačajo na uro. Razven tega dobi vsak še 20 kg bele, 20 kg koruzne moke, 5 kg slanine, 5 kg graha in 2 kg soli; kuhinjo plača tvrdka. Stanovanje, razsvetljava, drva in nekaj zemlje brezplačno. Potne stroške plača tvrdka. Naslov v upravi „Napreja“.

Jugoslovanska Union-banka
prele Mariborska eskomptna banka
ustanovljena leta 1872
Beograd-Gornja Radgona-Kranj-Ljubljana-Maribor-Murska Sobota-Velikovec.

Akcijski kapital
K 30.000.000
Rezerve K 16.000.000.
Izvršuje vse bančne
posle najkulantneje.